

הנושא בטיפול

כאן, אף שהוא נמצא שם. את חובתם היסודית, להזדהות, לציין בפני עציר את זכויותיו, הם מלהזכיר. אגב, זה לא נגמר בטיפול בערבים.

בניגוד לאור אדום התל-אביבי, המוקד לתלונות נפגעי אלימות בירושלים מבקש לשמור על פרופיל תקשורתי נמוך, כדי לעשות את העבודה: כל פניה לעיתונות מלווה בחשש מפגיעה אפשרית במירקם הרגיש של היחסים שהם מבקשים ליצור עם הצבא והמשטרה. בהקשר זה, חשיפה עיתונאית של מקרים בטיפול נחפסת כפרובוקציה. לאנשי המוקד אין עניין במחאה או באידיאולוגיה, הם רוצים לסייע, ולכן מקפידים לשמור על כללי המשחק. אל תהיה צודק, היה חכם. הם מבקשים לפעול כחלק מהמיסוד, והחסות של תנועת 'סובלנות', המעוטרת בשמותיהם של אפרים אורבך, חיים כהן, אפרים קציר, אלימלך רימלט המנות ואנדרי שוראקי, מסייעת מאוד. גם החסות הרשמית-למחצה של עיריית ירושלים עוזרת, והתמיכה הכלכלית שניתנת או עומדת להינתן ממהסוכנות היהודית, קרן שרת, קרן ירושלים והקרן החרושה לירושלים. מאחוריהם עומדות במעורבות עמוקה מיכל כהן-זמורה וסגנית ראש-העיר, לוטה זלצברגר. הכל נעשה בתרומה, כולל המשדר, תרומת המלון, ואפילו יוסי שוורץ, העובר היחיד בשכר, טרם ראה את משכורתו.

המשדר תמיד מאירש במתנדב דובר ער-בית, לצד מלווה יהודי שלא תמיד יודע ער-בית, אך נוכחותו בשטח נחוצה כדי להשיג פיע על יחסם של אנשי המשטרה, המתגדרים בים מצוידיים בטופס מסודר לטיפול בתלונה, ברף הנחיות פעולה ובמספרי טלפון של כוננים. עד היום, מחצית הפונים ביקשו לאתר קרובי משפחה שנועלמו. כל הנעדרים אותרו בתוך זמן קצר, ייאמרו לשבחם של שירות בתי-הסוהר וזרועות הביטחון. מרוב אין הללו מודיעים ישירות למשפחות על מצעו בניהן, לא ברור. המתלוננים האחרים פנו בעקבות מעשי אלימות וחבלה של שוטרים וחילים - כל התלונות בטיפול. פניות נוספות מגיעות מצד אלה שהשלטונות אינם מאפשרים להם לצאת לחו"ל: בדרך-כלל סטודנטים בחופשת-קץ, שמסיבות השמורות עם המימשל לא נותנים להם אישורים לחזור לספסל הלימודים. פונים גם בני-משפחה שהמשטרה או שירות בתי-הסוהר אינם מאפשרים להם לבקר את קרוביהם או לספק להם בגדים מסיבות מסתוריות.

הם מתכוונים להרחיב את פעילותם. לאחרונה, בעקבות פניות שהגיעו מתושבי ג'בל מוכאבר על 'חריות' בקנה-מידה המוני שביצע שם משמר-הגבול, בכללן ייזום מטווח-אפס בכדורי גומי, זריקת רימוני גז לבתים ופגיעות רבות ברכוש, יצאו לשם אנשי המוקד לגבות עדויות בשטח, לתעד ולצלם. בכוננתם להמשיך ולצאת לשכונות וכפרים ערביים אחרים באזור ירושלים ולגבות עדויות נוספות. הם יוצאים בליווי עורך-דין, לערוך תצהירים בשבועה בעלי תוקף משפטי. הבעיה הגדולה שלהם היא לפרוץ את חומת אי-האמון של נפגעי האלימות עצמם, שמעדיפים להישאר עם משקע הכאב וההשפלה, ובלבד שלא להיקלע לעימות נוסף עם המשטרה או הזרועות האחרות. בדרך-כלל, אומר שוורץ, הטיפול נמסר לידי קצין תלונות הציבור במשטרה, לפעמים הפניה היא למפקד משטרת ירושלים. בשני מקרים נאלץ לכתוב ישירות לשר-המשטרה. הוא עדיין מחכה לתשובה.

ל הקיר תלוייה רשימת טלפונים רלוואנטיים: האגודה לזכויות האזרח, אל-חאק, רופא, עורך-דין, משטרה, צבא. על הקיר הנגדי, פק"ל מבצעי, מי מה איך מתי. באמצע יושב יוסי שוורץ, 24, סטודנט לפילוסופיה ולמדע-הרבות, שנראה כמו גזור מתוך כרזת פרסומת של משרד-התיירות: תמיד, רעמת שיער עבותה, עיניים חכולות, חיוך צחור שיניים, צנחן, מ"פ במילואים, בן-אדם שאיכפת לו. לידו יושבת נועה, אשתו, ולידם, כמו לקוחים מסרטן של מרכז ההסברה על דו-קיום יהודי-ערבי, צעיר וצעירה, שניהם ערבים אזרחי ישראל, גם הם סטודנטים באוניברסיטה העברית, באו להתנדב. המקום, גם הוא לא נעדר אופי תיירותי: חדר מרווח ב'אמריקן קולוני הוטל' במזרח-ירושלים, פנינה קוסמופוליטית ריח-שחחרת יותר ויותר למצבה הטבעי, מצור.

במוקד תלונות נפגעי אלימות מחכים לטלפון שיצלצל. הטלפון לא מצלצל. עדיין לא כל-כך יודעים על קיומו, בקושי חודש. דפוסי העבודה בתהליך של גיבוש. זו פעם ראשונה שהם מפעילים את המקום בשבת, שעות העבודה שנקובות בפתק על הדלת לא מעודכנות. הם מכינים סטיקרים להדבקה ברחבי העיר וסביבותיה, דף-מידע לחלוקה, מודעות לפירסום בעיתונים הערביים. אבל למרות שהם רק בהתארגנות, הספיקו לאסוף מאה מתנדבים ולטפל בשלושים פניות. זה לא מעט, זה רק טיפה בים של 'חרגים' ששוטפים את הרחובות. היום, כשיש תחושה כי כל שוטר ואיש-צבא הוא גם המחוקק, גם השופט וגם המבצע, במין מדיניות לא כתובה המחלחלת מלמעלה ובהסכמה אילמת של הציבור, מתברר שגם העיקרון של שמירה על החוק מצריך התאגדות עצמאית, פרטית, כמו החינוך והרפואה והביטחון והדואר והכלכלה. מה שכאופן טבעי הוא תפקיד המשטרה עצמה, וחלק מהותי מעבודתם של חברי-הכנסת, הפך מכורח הנסיבות להתארגנות התנדבותית דמוית תנועת-נוער, מתוך אמונה שהגופים האחראים על שמירת-החוק עדיין מעוניינים לבצע את תפקידם.

בשטח הדברים נראים אחרת. היומנאים בתחנות המשטרה רבים לא אחת לקבל תלונות, אלו שמתקבלות נמצאות בטיפול. ישנו מסתיים, ומסך-עשן בירוקרטי נותן תוקף למדיניות שמעצביה אינם רוצים לקרוא לה בשמה. וכך לדוגמה קורה, שקצין מג"ב שרוצה לקבל 'פלאפלי' מהר יותר חובט באיבריהם גושה, מסערך מבית-חנינא ואליו, להילולת חבטות, מצטרפים קציני משטרה שעוברים במקרה באיזור. אליהם מצטרפים עוד שוטרים ועוד אנשי מג"ב, שמכים את המסערך ואת אחיו, והגושא, שלושה שבועות אחרי, עדיין בטיפול. כך קורה שצעיר ערבי מצטווה להתפשט במרכז העיר בצהרי יום, לעיני עוברים ושבים, אבל המשטרה אינה מצליחה לאתר את הקצין שהיה בתפקיד באותו איזור באותה שעה. כך קורה שצעיר אחר, שמסרב לטפס על עמוד חשמל כדי להוריד דגל פלסטיני, מוכה עד זוב-דם בידי שוטרי הקישלה, וכשהוא פונה להתלונן במגרש-הרוסים, מפנים אותו לקישלה, שיתלונן שם.

השחיקה של זכויות-אזרח יסודיות מהירה כל-כך, שהיום נזקקים מתנדבי המוקד לתלונות נפגעי אלימות' ללכת עם אישור בכתב, מטעם הפרקליט הצבאי הראשי, שמציין כי 'תושבי רשאים לפנות אף הם, בדומה לתושבי מדינת-ישראל, לתחנת המשטרה ולהגיש תלונה'. אבל גם האישור הזה לא תמיד עוזר. מצד שני, אוסרים שוטרים על מסירת בגדים לעצירים ערביים או ספרי-קריאה או ביקורים בשעות המתורוח, בטענה שהעציר לא

מתנדבי המוקד לתלונות נפגעי אלימות' הולכים עם אישור בכתב, מטעם הפרקליט הצבאי הראשי, שמציין כי 'תושבי רשאים לפנות לתחנת המשטרה ולהגיש תלונה'. גם זה לא תמיד עוזר